

СУЧАСНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ЛІСІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Копієвська Т.М.
викладач
Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини

Ліс – це не тільки національне багатство та сировинна база для розвитку багатьох галузей економіки, але й важливий природний фактор забезпечення сприятливих умов для життєдіяльності суспільства.

Черкаська область розташована в межах лісостепової природної зони. Всі ліси Черкаської області відносяться переважно до рівнинних. Клімат області, в цілому, сприятливий для зростання цілого ряду деревних та чагарникових порід, і перш за все високопродуктивних дубових і соснових насаджень. В лісах області переважають свіжі грабові діброви і судіброви. Відносно вузьку смугу вздовж правого берега Дніпра, включаючи Черкаський бір, займає лісотипологічний район свіжих грабово-соснових судібров, де, крім основного типу лісу, зустрічаються дубово-соснові субори, грабові діброви, сирі чорновільхові сугрудки. Близько 90% лісів за складом порід відповідають ландшафтним умовам області.

Насьогодні Черкаська область є малозалісненою та лісодефіцитною. Площа лісів та інших лісовкритих площ області складає 16% від загальної площі області, що значно нижче від розрахунково-оптимального показника – (оптимальна – 21–22%), потрібного для забезпечення збалансованості між лісосировинними запасами, обсягами лісокористування і екологічними вимогами.

Основу відновлення лісонасаджень, а також основу забезпечення народного господарства та населення місцевими лісовими ресурсами складають ліси, які належать до об'єднання "Черкасиліс" Держкомлісгоспу України. Ліси закріплені також за об'єднанням "Сільгоспліс" Мінагропромполітики та Черкаським військовим лісництвом Міноборони України.

Основним завданням лісогосподарської діяльності є відтворення лісів, яке здійснюється з метою досягнення оптимальної лісистості, підвищення водоохоронних, ґрунтозахисних, санітарно-гігієнічних, інших корисних властивостей, поліпшення якісного складу лісів.

Підприємствами, які займалися лісогосподарською діяльністю (вирощуванням лісу, проведенням лісозахисних заходів, заготівлею деревини та інших лісових ресурсів), за 2009 р. вироблено продукції лісового господарства на 14% менше, ніж у 2008 р. Частка продукції лісозаготівель у загальних обсягах продукції лісового господарства становила 89%.

Протягом 2009 року згідно виконання обласної програми реконструкції зелених насаджень вражених омелою на 2007-2009 роки було знесено 11824

та частково обрізано 586 дерев. При проведенні компенсаційних посадок висаджено 23556 дерев.

З урахуванням специфіки природних умов області відновлення лісів проводиться в основному шляхом посадки і посіву лісу. У 2009 р. лісоводи області провели лісокультурні роботи на площі 2,2 тис. га, в т.ч. висаджено та посіяно лісу на 1,9 тис.га, що на 1% менше, ніж за попередній рік, з них створення лісокультури селекційним посадматеріалом не проводилось. З загального обсягу лісовідновлення, відбулося природне поновлення лісових порід на площі 0,2 тис.га, поповнення земель лісового фонду на площі 1,2 тис.га, що на 6% менше попереднього періоду.

Велике значення для збереження водних та земельних ресурсів мають полежахисні лісові смуги, але в 2009 р., як і в попередні роки, роботи по їх створенню не виконувались, тоді, як у 1991р. лісові полежахисні смуги були створені на площі 80 га.

Основна частина лісокультурних робіт виконувалась підприємствами Держкомлісгоспу, якими виконано 89% робіт по посадці та посіву лісу.

Поліпшенню продуктивності породного складу лісів, ефективності їх деревних ресурсів, а також збереженню екологічних властивостей сприяли рубки головного користування, рубки, пов'язані з веденням лісового господарства та інші рубки. В 2009 р. постійними та тимчасовими лісокористувачами були проведені рубки на 12% площ менше, ніж у попередньому році.

Одним із важливих заходів, спрямованих на вирощування високопродуктивних насаджень необхідного природного складу, підвищення їх якості та приросту є рубки догляду за лісом. Ці роботи проведено на площі 4,3 тис.га.

Досить великих збитків зазнає лісове господарство, жива природа і довкілля в цілому від лісових пожеж, які знищують природний покрив, виводять великі лісові масиви на багато років із природокористування.

Протягом 2009 р. у лісовому фонді області сталося 448 випадків лісових пожеж (у 2,5 рази більше, ніж у 2008р.), якими було охоплено 77 га лісу, 97% пошкодженої площі було пройдено низовими пожежами. Основною причиною пожеж стали порушення населенням правил поведінки та заходів протипожежної безпеки в лісі. Поширенню лісових пожеж сприяла також і літня спека.

Важливим завданням у лісівництві є своєчасні та якісні роботи з охорони лісових ресурсів від шкідників та хвороб лісу. Проведення лісозахисних робіт сприяє поліпшенню стійкості лісів до хвороб та шкідників.

Порушення природної стійкості лісів призводить до збільшення вразливості насаджень. Впродовж 2009 р. року виникло осередків шкідників та хвороб лісу на площі 0,4 тис.га лісових площ, що становить 0,1% від вкритої лісовою рослинністю площі. Із загальної площі, виниклих осередків шкідників та хвороб лісу, 0,3 тис.га уражено хворобами лісу, 0,1 тис.га – іншими шкідниками лісу.

На основі щорічного санітарного обстеження розробляються та реалізуються комплекси заходів боротьби зі шкідниками та хворобами лісу, пріоритет надається біологічним препаратам. Основна частина робіт по захисту лісів від шкідників у 2009 р. проводилась біологічним методом на 47 га. В результаті здійснення лісозахисних заходів ліквідовано осередків шкідників та хвороб лісу на площі 2,5 тис.га проти 6,2 тис.га у 2008 р. Після проведення цих заходів на кінець 2009 р. залишилося 4,3 тис.га лісу, пошкодженого шкідниками та хворобами, що становить 1% від площі лісового фонду, а 27 га потребує негайних заходів боротьби і це майже вся площа м. Умань.

Ліси особливо вразливі до впливу техногенних та антропогенних факторів. У комплексі антропогенних факторів, які негативно впливають на навколишнє середовище, особливе місце по своїй значимості та ступеню впливу займає техногенне забруднення атмосфери. Цей фактор викликає пригнічення росту та розвитку рослин.

З метою поліпшення екологічного стану та підвищення продуктивності лісів, збільшення їх захисних та рекреаційних функцій, розроблені Програма розвитку земельних відносин у Черкаській області на 2001–2010 р.р. та програма «Ліси України» на період 2002–2015 р.р. по Черкаській області.

Список використаних джерел:

1. Довкілля Черкащини за 2009 рік: Статистичний збірник / За ред. В.П. Приймак. – Черкаси: Головне управління статистики у Черкаській області, 2010. – 180 с.